

#### СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Інформаційні системи бухгалтерського обліку / [ Бутинець Ф. Ф., Івахненко С. В., Давидюк Т. В., Шахрайчук Т. В.]; за ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – [2-ге вид., перероб. і доп.]. – Житомир: Рута, 2002. – 544 с.
2. Драган О. І. Удосконалення методики формування витрат на виробництво продукції (послуг) на підприємствах м'ясної промисловості / О. І. Драган // Економіка, фінанси, право. – 2006. – № 2. – С. 11-15.
3. Корольова О. І. Концепція розвитку бухгалтерського обліку витрат в Україні / О. І. Корольова // Економіка, фінанси, право. – 2008. – № 7. – С. 13-17.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: за станом на 10 січ. 2012 р. – Офіц. вид. – К.: ГРІФЕ: М-во фінансів України, 1999. – 47 с. – (Нормативний документ Мінфіну України. Стандарт).

#### **Формирование информационной базы для обеспечения эффективной системы управления затратами предприятия Н.А. Томилова, С.П. Реминная**

В статье рассмотрены основные аспекты формирования затрат и процесс управления ими с помощью информационных ресурсов. Предложено определение сущности понятий «управление затратами» и «основные задания управления затратами». Сформирован системный подход к управлению затратами в условиях динамической и конкурентной рыночной среды. Проанализированы роль и значение информационных ресурсов в процессе управления затратами в современных условиях и для принятия управленческих решений для целей управленческого учёта. Проведена оценка системы управления затратами, определены основные проблемы и предложены пути их решения.

**Ключевые слова:** управление затратами, себестоимость, прибыль, маржинальный доход, калькулирование.

*Надійшла 02.10.2013.*

**УДК 339,9:636,52/8:004.45**

**ЗАБОЛОТНИЙ В.С.**, канд. екон. наук

*Білоцерківський національний аграрний університет*

*zabolotnys120485@gmail.com*

#### **ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПРОДУКЦІЇ ПТАХІВНИЦТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

У статті розглядаються особливості формування ефективної системи інформаційно-аналітичного забезпечення управління конкурентоспроможністю продукції птахівництва в умовах глобалізації. Проаналізовано рівень інтенсивності конкурентних відносин на ринку продукції птахівництва в Україні. Наведено основні тенденції розвитку птахівничої галузі та окреслено ряд проблемних питань, що виникають із посиленням глобалізації світової економіки. Основна увага зосереджена на питаннях інформаційно-аналітичного забезпечення управління конкурентоспроможністю продукції птахівництва. Запропонований автором показник комплексної оцінки якості дозволяє значно підвищити рівень її конкурентоспроможності.

**Ключові слова:** інформаційно-аналітичне забезпечення, конкурентоспроможність продукції, глобалізація.

**Постановка проблеми.** Пріоритетним завданням розвитку кожної держави є забезпечення населення продуктами харчування у найповнішому обсязі. Сучасному продовольчому ринку притаманні нестабільність і непередбачуваність, що є результатом впливу світових інтеграційних та глобалізаційних процесів. Особливо виразно ці процеси простежуються у розвитку вітчизняного птахівництва. Разом з низькою конкурентоспроможністю продукції вітчизняного птахівництва вони спричинюють зростання обсягів її імпорту на територію України.

За таких умов саме раціональна система організації інформаційно-аналітичного забезпечення управління конкурентоспроможністю продукції птахівництва стає ключовим чинником зростання ефективності функціонування українських виробників.

**Аналіз останніх досліджень та публікацій.** Вивченням та розвитком теорії конкурентоспроможності та інформаційно-аналітичного забезпечення управління її формуванням займалися багато науковців: Г.Л. Азоев, М.Д. Ганаба, О.Д. Гудзинський, Н.С. Золотарьова, М.І. Книш, О.Ф. Кирилук, І.М. Ліфіц, Р.А. Фатхутдинов, Д.Ю. Юданов, А. Маршалл, М. Портер, В.К. Савчук, І.В. Свиноус, П. Самуельсон, Л. Ф. Хайек, П. Хейне, Й. Шумпетер та інші вчені. Однак, в їх працях не в повному обсязі розкриті проблеми аналітичного забезпечення управління якістю продукції птахівництва.

**Мета дослідження** – визначення основних напрямків вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення управління конкурентоспроможністю продукції птахівництва.

**Матеріали та методи дослідження.** Дослідження проводилось на матеріалах Державної служби статистики України, асоціації «Союз птахівників України», а також підприємств птахів-

ничої галузі. Використовувались такі методи: абстрактно-логічний, порівняння, монографічний та інші.

**Результати дослідження та їх обговорення.** Дослідження світового ринку агропродовольчої продукції свідчать, що в сучасних умовах невід’ємним явищем розвитку світової економіки стає глобалізація, що визначає напрям подальшого розвитку ринкових відносин.

Разом із тим, розширення ринків зумовлює поглиблення спеціалізації та міжнародного поділу праці. Це, у свою чергу, виступає дієвим стимулом зростання виробництва продуктів харчування як на національному, так і світовому рівнях. У результаті споживачі отримують товари кращої якості за зниження ціни на них.

На думку експертів Організації економічного співтовариства і розвитку (ОЕСР), сільське господарство має потужний потенціал для забезпечення попиту на продовольчі товари.

Основними тенденціями функціонування і розвитку продовольчих ринків за останні п’ять років є переважаючі темпи зростання виробництва м’яса і овочів – 5,9 і 6,6 % порівняно із виробництвом зерна – 3,6%.

У табл. 1 наведено динаміку виробництва та споживання продукції м’ясного птахівництва за країнами світу з 2008 до 2012 рр. [1].

Таблиця 1 – Динаміка світового виробництва та споживання продукції м’ясного птахівництва за 2008-2012 рр. метричних тонн

Країна	Роки				
	2008	2009	2010	2011	2012
<b>Виробництво</b>					
Китай	11840	12100	12550	13200	13700
Бразилія	11033	11023	12312	12863	12750
Країни ЄС	8594	8756	9202	9310	9480
Індія	2490	2550	2650	2900	3160
Мексика	2853	2781	2822	2906	2945
Росія	1680	2060	2310	2575	2750
Аргентина	1435	1500	1680	1770	1936
Туреччина	1170	1250	1430	1614	1687
Індонезія	1350	1409	1465	1515	1540
Таїланд	1170	1200	1280	1350	1550
Інші	12631	13053	13608	13964	14448
Усього виробництво	72807	73617	77872	80661	82422
<b>Споживання</b>					
Китай	11954	12210	12457	13015	13540
Бразилія	7792	7802	9041	9421	9273
Країни ЄС	8579	8710	8954	8997	9140
Мексика	3281	3264	3364	3473	3564
Індія	2489	2549	2648	2891	3151
Росія	2841	2982	2961	3044	3215
Японія	1928	1982	2078	2101	2140
Аргентина	1275	1327	1475	1570	1687
Північна Африка	1428	1443	1524	1633	1702
Індонезія	1355	1412	1465	1515	1540
Інші	13435	16018	17285	18116	18719
Усього споживання	71915	72645	76722	79440	80989

Джерело: за даними асоціації «Союз птахівників України»

Аналіз даних табл. 1 свідчить, що за період, який досліджується, спостерігалось зростання світового рівня виробництва та споживання продукції птахівництва, однак встановлено суттєву його диференціацію з розрахунку на душу населення.

Дослідженням розвитку світового продовольчого ринку встановлено стали тенденцію розширення світової торгівлі у зв’язку із посиленням ролі транснаціональних корпорацій (ТНК). Цей процес перетворився на важливий чинник розвитку світового ринку продовольства. Особливо транснаціоналізація господарської діяльності проявилась у розвитку ринку продукції птахівництва.

Для України за період, що досліджується, були характерні ті ж тенденції розвитку ринку продукції птахівництва, що й для світового співтовариства. Нижче наведено динаміку попиту та пропозицію на продукцію м'ясного птахівництва в Україні за період з 2007 до 2011 рр. (табл. 2) [2].

Таблиця 2 – Динаміка попиту та пропозиції на українському ринку продукції м'ясного птахівництва за 2007–2011 роки, тис. т

Показник	Роки				
	2007	2008	2009	2010	2011
Попит на продукцію – всього	559,1	698,6	808,3	1063,3	1132,3
у т.ч.:					
– внутрішнього ринку	559,0	698,3	802,9	1055,	1113,8
– експорт	0,1	0,2	5,4	8,1	18,5
Пропозиція продукції – всього	559,1	698,6	808,3	1063,3	1132,3
З неї:					
– внутрішнього ринку, всього	424,0	546,8	677,1	810,7	940,2
– імпорт	135,1	151,8	131,2	252,6	192,1
Споживання на одну особу, кг/рік	11,7	14,7	17,0	22,3	23,8

Джерело: розраховано автором за матеріалами Державної служби статистики України.

Нарощування обсягів виробництва та реалізації продукції птахівництва сприяє зростанню конкуренції на ринку досліджуваної продукції. Крім того, значний вплив на рівень її конкуренції мають експортно-імпортні відносини. За таких умов конкурентоспроможність стає ключовим фактором.

Одним з основних чинників конкурентоспроможності економічних об'єктів будь-яких рівнів є конкурентні переваги, що притаманні їм. Для ефективного управління конкурентними перевагами продукції птахівництва необхідно створити результативну систему інформаційно-аналітичного забезпечення.

Розвиток інформаційно-аналітичного забезпечення управління конкурентоспроможністю продукції птахівництва активізується євроінтеграційними процесами в економіці нашої країни, а також пошуком вітчизняними компаніями шляхів виходу на світовий ринок [3].

Аналіз рівня інтенсивності конкурентних відносин свідчить про високу концентрацію на ринку продукції птахівництва та її постійне зростання. Цьому ринку властиві ознаки олігополії, про що свідчать: рівень монополізації ринку – 67,01 %, величина дисперсії ринкових часток – 0,059; індекс Герфіндала-Гіршмана:  $HHI = 1967,05$ ; індекси Лінда:  $L_2 = 0,97$ ,  $L_3 = 0,84$ .

Отже, з наведеного вище можна зробити висновок: на вітчизняному ринку продукції птахівництва склався досить високий рівень інтенсивності конкурентних відносин. За таких умов підвищення конкурентоспроможності власної продукції є ключовим чинником ефективного господарювання, що неможливо без високоякісного інформаційно-аналітичного забезпечення.

Провівши експертне обстеження діяльності підприємств галузі, відмітимо, що на сучасному етапі розвитку економіки України організація інформаційно-аналітичного забезпечення управління конкурентоспроможністю птахівництва має ряд недоліків.

З метою вдосконалення системи інформаційно-аналітичного забезпечення управління якістю продукції птахівництва пропонуємо ввести комплексний показник (КОЯ), методика розрахунку якого наведено нижче [1]:

$$КОЯ = \frac{Зв + Зп + Кол + Кіст + Конс + СЗО + СтШ + Б + Ж + В + ТЕ + Вв}{12}, \quad (1)$$

де  $Зв$  – зовнішній вигляд,  $Зп$  – запах,  $Кол$  – колір,  $Конс$  – консистенція,  $СЗО$  – ступінь зняття оперення,  $СтШ$  – стан шкіри,  $Б$  – вміст білків,  $Ж$  – вміст жирів,  $В$  – вміст вуглеводів,  $ТЕ$  – вміст токсичних елементів,  $Вв$  – вміст води [4].

$$КОЯ = \frac{Шк + Біл + Жовт + Пов.кам + З + М + Мбіол + ТЕ}{8}, \quad (2)$$

де  $Шк$  – стан шкаралупи,  $Біл$  – стан білка,  $Пов.кам$  – стан повітряної камери,  $З$  – запах вмісту яйця,  $М$  – маса яйця,  $Мбіол$  – мікробіологічні показники,  $ТЕ$  – токсичні елементи [5].

**Висновки.** Узагальнюючи результати проведеного аналізу, можна стверджувати, що в умовах глобалізації основоположним чинником ефективної діяльності підприємств птахівничої галузі

зі є їх конкурентоспроможність. Організація інформаційно-аналітичного забезпечення управління останньою на сучасному етапі має ряд недоліків, серед яких основними є: відсутність в обліку інформації про якість продукції на всіх стадіях її виробництва та реалізації та відсутність ефективного аналізу якості в динаміці. Запропоновано формулу обчислення комплексного показника якості, яка дозволяє порівнювати якість у динаміці та розробляти дієві заходи з її підвищення.

#### СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Заболотний В.С. Конкурентоспроможне птахівництво України: аналітична оцінка, прогноз розвитку / В.С. Заболотний, О.Ф. Кирилюк. – К.: ЦП «Компринт», 2013. – 197 с.
2. Заболотний В.С. Якість продукції м'ясного птахівництва – передумова забезпечення її конкурентоспроможності / В.С. Заболотний. – Вісник ДонНУЕТ №3 (51). Частина друга. – С. 252-258.
3. Вакуленко А.В. Управління якістю: Навчально-методичний посібник / А.В. Вакуленко. – К.: КНЕУ, 2004. – 167 с.
4. Проект ДСТУ «М'ясо птиці, тушки, загальні технічні умови» / Бірки / Інститут птахівництва УААН, 2006. – 34 с.
5. ДСТУ 5028 2008 «Яйця курячі харчові, технічні умови» Бірки / Інститут птахівництва УААН, 2008. – 36 с.

#### **Информационно-аналитическое обеспечение управления конкурентоспособностью продукции птицеводства в условиях глобализации**

**В.С. Заболотный**

В статье рассматриваются особенности формирования эффективной системы информационно-аналитического обеспечения управления конкурентоспособностью продукции птицеводства в условиях глобализации. Проанализирован уровень интенсивности конкурентных отношений на рынке продукции птицеводства в Украине. Приведены основные тенденции развития отрасли птицеводства и намечен ряд проблемных вопросов, которые возникают в связи с усилением глобализации мировой экономики. Основное внимание сосредоточено на вопросах информационно-аналитического обеспечения управления конкурентоспособностью птицеводческой продукции. Предложенный автором показатель комплексной оценки качества позволяет значительно повысить уровень её конкурентоспособности.

**Ключевые слова:** информационно-аналитическое обеспечение, конкурентоспособность, глобализация.

*Надійшла 04.10.2013.*

#### **УДК 325.455:338.5:336.02**

**НАЗАРКЕВИЧ М.Р.**, здобувач

Науковий керівник – **БІТТЕР О.А.**, д-р екон. наук

*Львівський національний аграрний університет*

#### **ВИТРАТИ СІЛЬСЬКИХ ДОМОГОСПОДАРСТВ НА ХАРЧУВАННЯ**

У статті йдеться про рівень і динаміку сукупних і грошових витрат сільських домогосподарств на харчування. Відображено біологічні основи забезпечення надходження до людського організму незамінних факторів харчування. Проведено аналіз грошових та сукупних витрат домогосподарств на забезпечення продовольчими продуктами. Визначено їх вплив на якість харчового раціону.

Наголошується на необхідності вдосконалення структури харчового раціону міських та сільських жителів регіону. Зроблено висновок про непересічне значення нарощування доходів сільського населення та здешевлення продовольчих товарів.

**Ключові слова:** сільське домогосподарство, сукупні витрати, витрати на харчування.

**Постановка проблеми.** Витрати на харчування є основною статтею витрат сільських домогосподарств. Вони складаються із грошової та негрошової частин. Співвідношення між цими частинами змінюється в міру зростання чи, навпаки, зниження сукупних доходів сільських домогосподарств. Аналіз витрат на харчування дозволяє виявити позитивні й негативні тенденції у сфері продовольчого забезпечення сільських домогосподарств, що зумовило актуальність таких досліджень.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Проблема покращення харчування сільського населення знайшла своє відображення в наукових публікаціях: О. Біттера [1], О. Бородіної [2], П. Гарасима [3], О. Марець [4], М. Махсма [5], Б. Пасхавера [6], М. Татаревської [7], П. Шваб [8] та ін. Однак, динамічні зміни у способі, рівні і стилі життя сільського населення, які відбуваються протягом останніх років, вимагають проведення нових досліджень.

**Мета і завдання** – дослідження виявлення тенденцій у витратах сільських домогосподарств на харчування, обґрунтування пропозицій щодо їх регулювання.